

Ogólnopolskie Forum Młodych Kryminologów i Białostocka Szkoła Kryminologii. Zamiast słowa wstępnego...

W dniach 19–20.5.2016 r. na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku odbyło się I Ogólnopolskie Forum Młodych Kryminologów (OFMK), jako pionierskie przedsięwzięcie w skali krajowej. Forum stworzyło pierwszą polską platformę naukową, służącą wymianie doświadczeń młodych kryminologów. Celem OFMK rozumianego jako inicjatywa cykliczna, jest integracja grona młodych naukowców (m.in. prawników, kryminologów, socjologów, pedagogów, psychologów czy lekarzy), reprezentujących różne gałęzie wiedzy oraz stworzenie dla nich miejsca do merytorycznej wymiany informacji, doświadczeń i osiągnięć badawczych. Wsparcia młodym kryminologom udzielają doświadczeni pracownicy Katedry Prawa Karnego, którzy prowadzą badania kryminologiczne od ponad ćwierćwiecza.

Ogólnopolskie Forum Młodych Kryminologów to kolejna inicjatywa, która została powołana do życia przy białostockim ośrodku kryminologicznym, jakim jest Zakład Prawa Karnego i Kryminologii Katedry Prawa Karnego Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku. Koordynacja Forum została powierzona młodym naukowcom – dr *Emilii Jurgielewicz-Delegacz* oraz mgr *Dianie Dajnowicz-Piesieckiej*. Pierwsza edycja Ogólnopolskiego Forum Młodych Kryminologów, odbyła się pod hasłem „Współczesna przestępczość i patologie społeczne z perspektywy interdyscyplinarnych badań kryminologicznych”. Pierwszego dnia – 19.5.2016 r. – prof. zw. dr hab. *Emil W. Pływaczewski*, Dziekan Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku uroczystie otworzył I Ogólnopolskie Forum Młodych Kryminologów. Na początku przywitani zostali goście honorowi, którzy przybyli na obrady OFMK: dr hab. *Wiesław Pływaczewski*, prof. UWM; insp. dr hab. *Izabela Nowicka*, prof. WSPol – Proroktor ds. studenckich Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie; mł. insp. dr *Janusz Bryk* – Dziekan Wydziału Administracji WSPol; *Radosław Ignatiew* – Prokurator Oddziału IPN w Białymstoku oraz *Jan Dudzik* – aplikant adwokacki reprezentujący Kancelarię Adwokatów i Radców Prawnych P.J. Sowisło & Topolewski. Następnie Dziekan wspominał o ważnych partnerach OFMK, którzy jednak nie mogli przybyć na otwarcie: mecenasie *Pawle Sowisło* reprezentującym Kancelarię Adwokatów i Radców Prawnych P.J. Sowisło & Topolewski; mecenasie *Piotrze Boltryku* reprezentującym własną Prywatną Kancelarię Adwokacką; mecenasie *Mariuszu Charkiewicz* oraz przedstawicielach Europejskiego Instytutu Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

W swoim wystąpieniu Dziekan Wydziału Prawa podziękował instytucjom i podmiotom, które udzieliły patronatów honorowych OFMK, a byli to: Jego Magnificencja Rektor Uniwersytetu w Białymstoku – prof. zw. dr hab. *Leonard Eteł*; Minister Sprawiedliwości – *Zbigniew Ziobro*; Wojewoda Podlaski – *Bohdan Paszkowski*; Marszałek Województwa Podlaskiego – *Jerzy Leszczyński*; Prezydent Miasta Białegostoku – dr hab. *Tadeusz Truskolaski*, prof. UwB; Komendant Główny Policji – nadinspektor dr *Jarosław Szymczyk*; Komendant Wojewódzkiej Policji w Białymstoku – inspektor *Daniel Kołnierowicz*; Kierownik Instytutu Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego Policji – insp. *Adam Frankowski*; Fundacja Akademia de Virion; Krajowa Reprezentacja Doktorantów.

W dalszej części wystąpienia prof. zw. dr hab. *Emil W. Pływaczewski* podziękował partnerom i sponsorom OFMK, którzy wspierając finansowo tę ideę umożliwili wielu młodym kryminologom udział w obradach, a także Wydawnictwom, jakie przekazały upominki na rzecz OFMK. W gronie tychże podmiotów znaleźli się: Partner Główny – Kancelaria Adwokatów i Radców Prawnych P.J. Sowisło & Topolewski; Okręgowa Rada Adwokacka w Białymstoku; Prywatna Kancelaria Adwokacka Adwokat Piotr Bołtryk; MAŁOW Spółka z o.o.; Wydawnictwo Temida 2 – Wydawnictwo Stowarzyszenia Absolwentów Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku; Wydawnictwo Difin; Wydawnictwo C.H.Beck; Wydawnictwo Od.Nowa; Europejski Instytut Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Rada Uczelniana Samorządu Doktorantów Uniwersytetu w Białymstoku.

Dziekan Wydziału Prawa UwB wymienił także media, które swoim patronatem objęły OFMK: portal internetowy Edukacji Prawniczej; Polskie Radio Białystok; TVP 3 Białystok; Miejski Portal Informacyjny bstok.pl; portal internetowy student.LEX.pl.

Na zakończenie uroczystego otwarcia przedstawiono kilka faktów dotyczących organizacji OFMK. Otóż nadesłano 60 propozycji z referatami wystąpień podczas OFMK, spośród nich zostało wybranych 27 tematów wystąpień, które zostały zaprezentowane w czterech panelach w ciągu dwóch dni obrad. Wszystkich uczestników czynnych i biernych OFMK, którzy wnieśli opłaty konferencyjne było około 80 osób i byli to przedstawiciele ponad 20 jednostek naukowych.

Tytułem dygresji wypada w tym miejscu przypomnieć, że pierwsze konferencje Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii (*American Society of Criminology – ASC*)¹ – aktualnie największego stowarzyszenia kryminologicznego na świecie, zaini-

¹ Według danych za rok 2015 organizacja ta, powołana do życia w 1941 r. w Berkeley, liczy 3481 członków. Z wycień statystycznych wynika, że 28% tej liczby, tj. 971 osób, stanowią studenci i doktoranci, zaś 13,4% (467) stanowią osoby spoza USA. Aktualnie w ASC reprezentowane są 62 kraje. W ramach ASC funkcjonuje obecnie 10 sekcji (*divisions*): Correction and Sentencing, Critical Criminology, Developmental/Life Course, Experimental Criminology, International Criminology, Victimology, People of Colour and Crime, Women and Crime, Policing oraz Terrorism and Bias Crimes. Zob. *E. W. Pływaczewski*, 71. Coroczna Konferencja Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii, Washington D.C., 18–21 II 2015 r., Humanistyczne Zeszyty Naukowe 2015, Nr 18, s. 275 i n.

cjowane w pierwszej połowie ubiegłego wieku, miały charakter kameralnych spotkań kryminologów amerykańskich w gronie kilkudziesięciu osób. Pierwszym europejskim kryminologiem uczestniczącym, już w latach 80. XX w. w konferencjach ASC był Profesor *Hans Joachim Schneider* (1928–2015) wybitny kryminolog i wiktymolog, a z wykształcenia także psycholog, przez kilkadziesiąt lat silnie związany z kryminologią amerykańską. Od tamtego czasu kryminologia, także dzięki dorocznym konferencjom ASC, rozwinęła się jako samodzielna interdyscyplinarna nauka społeczna o wymiarze międzynarodowym², a w konferencjach tych bierze aktualnie udział ponad 4000 uczestników³. W konferencji ASC w New Orleans padł swoisty rekord, bowiem zgromadziła ona ponad 4600 uczestników.

Obrazy naukowe miały miejsce podczas czterech paneli, w których brali udział uczestnicy OFMK będący na różnych etapach rozwoju naukowego, bowiem referaty wygłaszali studenci, doktoranci, doktorzy i aplikanci. Poszczególne panele były poświęcone badaniom empirycznym w służbie kryminologii (przewodniczyła dr hab. *Ewa M. Guzik-Makaruk*, prof. UwB – Prodziekan ds. Nauki Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku), nowym kierunkom badań kryminologicznych (przewodniczył dr hab. *Wiesław Pływaczewski*, prof. UWM), współczesnym zagrożeniom w ujęciu kryminologicznym (przewodniczyła dr hab. *Izabela Nowicka*, prof. WSPol – Prorektor ds. stu-

² Zob. chociażby cykliczne sprawozdania ukazujące się na łamach Prokuratury i Prawa: *E.W. Pływaczewski*, Sprawozdanie z 50. Dorocznej konferencji Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii, *Przegląd Policyjny* 1999, Nr 3, s. 231 i n.; *idem*, Sprawozdanie z 53. Dorocznej Konferencji Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii (Atlanta, Georgia, 7–10 listopada 2001 r.), *Przegląd Policyjny* 2002, Nr 3–4, s. 67 i n.; *idem*, Sprawozdanie z 52. Dorocznej konferencji Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii nt. Przestępczość a kryminologia w roku 2000, San Francisco, 15–18 listopada 2000, *PiP* 2001, Nr 7, s. 108 i n.; *idem*, Wyzwanie praktyki – korzyści z teorii (55. Doroczna Konferencja Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii, Denver, 19–22 listopada 2003 r.), *PiP* 2004, Nr 4, s. 115; *idem*, Sprawozdanie z 57. Dorocznej Konferencji Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii (Toronto, 15–19 listopada 2005 r.), *Prok. i Pr.* 2006, Nr 6; *idem*, Sprawozdanie z 58. Dorocznej Konferencji Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii nt. „Demokracja, przestępczość i sprawiedliwość”, Los Angeles, 1–4 grudnia 2006 r., *PiP* 2007, Nr 7, s. 130 i n.; *K. Krajewski, E.W. Pływaczewski*, Sprawozdanie z 59. Konferencji Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii nt. „Przestępczość i wymiar sprawiedliwości w skali lokalnej i globalnej”, Atlanta, 14–17 listopada 2007 r., *PiP* 2008, Nr 6, s. 124 i n.; *E.W. Pływaczewski*, 62. Doroczna Konferencja Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii (San Francisco, 17–20 listopada 2010 r.), *Prok. i Pr.* 2011, Nr 7–8, s. 257 i n.; *idem*, 63. Doroczna Konferencja Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii, Washington D.C., 16–19 listopada 2012 r., *Prok. i Pr.* 2012, Nr 7–8, s. 285 i n.; tenże, 68. Doroczna Konferencja Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii (Chicago, 14–17 listopada 2012 r.), *Prok. i Pr.* 2013, Nr 6, s. 179 i n.; *idem*, 69. Doroczna Konferencja Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii (Georgia, Atlanta, 20–23 listopada 2013 r.), *Prok. i Pr.* 2014, Nr 6, s. 183–191; *idem*, 70. Doroczna Konferencja Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii (San Francisco, 19–22 listopada 2014 r.), *Prok. i Pr.* 2015, Nr 9, s. 185–196.

³ Warto nadmienić, że Amerykańskie Stowarzyszenie Kryminologiczne dostrzegło rangę OFMK i w związku z tym zamieściło informację na temat Forum w swoim oficjalnym periodyku – *The Criminologist*, September/October 2016, vol. 14, Nr 5, s. 47.

denckich Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie), a także interdyscyplinarnym problemom kryminologii XXI w. (przewodniczyła dr hab. *Katarzyna Laskowska*, prof. UwB).

Każdy z paneli kończyła dyskusja podsumowująca, w której aktywni byli zarówno doświadczeni naukowcy, jak i młodzi kryminolodzy czy aplikanci. Pokłosiem Ogólnopolskiego Forum Młodych Kryminologów jest oddawana do rąk Czytelników monografia, zawierająca rozszerzone i pogłębione rozważania poczynione podczas konferencji⁴.

Z perspektywy ostatniego 25-lecia można powiedzieć, że systematyczne badania dotyczące zagadnień bezpieczeństwa obywateli, zwłaszcza w obszarze wyższych form przestępczości, w nieco szerszej skali prowadzone były w Polsce jedynie w kilku ośrodkach akademickich i resortowych. Wskazano⁵, że w odniesieniu do problematyki przestępczości zorganizowanej rozpoczęły się one po wydaniu pierwszej w Polsce monografii poświęconej temu zjawisku⁶. W kategorii ośrodków uniwersyteckich zdecydowanie przoduje tu Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku (pozostający do 1997 r. w ramach struktur Uniwersytetu Warszawskiego), gdzie tego rodzaju badania są systematycznie prowadzone od 1993 r.⁷ Pozostaje to w związku z powołaniem na tym wydziale (jeszcze decyzją Senatu Uniwersytetu Warszawskiego) Zakładu Kryminologii i Problematyki Przestępczości Zorganizowanej.

Warto w tym miejscu przypomnieć, że w 1994 r. białostocki ośrodek karnistyczny, dzisiaj określany jako Białostocka Szkoła Kryminologii, miał możliwość zaprezentowania swoich osiągnięć i aktualnych kierunków badań naukowych w specjalnym tomie, który ukazał się nakładem Wydawnictwa Temida 2⁸. Tom ten miał charakter szczególny, jako że był pierwszą pozycją nowej serii, a zarazem pierwszym zbiorem opracowań pracowników trzech zakładów koncentrujących swoje zainteresowania na szeroko rozumianym prawie karnym. Wówczas na wydziale prawa, który pozostawał w ramach struktur Filii Uniwersytetu Warszawskiego, funkcjonowały trzy zakłady: Za-

⁴ Zob. szeroko na temat konferencji: *D. Dajnowicz, E. Jurgielewicz-Delegacz*, Sprawozdanie z I Ogólnopolskiego Forum Młodych Kryminologów. Białystok, 19–20 maja 2016 r., oddane do druku w Biuletynie Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego.

⁵ *K. Krajewski*, Crime and Criminal Justice in Poland (Country Survey), *European Journal of Criminology* 2004, vol. 1(3), s. 396.

⁶ Zob. *E. Pływaczewski*, *Przestępczość zorganizowana i jej zwalczanie w Europie Zachodniej* (ze szczególnym uwzględnieniem Republiki Federalnej Niemiec), Warszawa 1992.

⁷ Zostały one wszakże zainicjowane w Zakładzie Prawa Karnego i Kryminologii UMK już w latach 80. Zob. m.in. *A. Marek, E. Pływaczewski, A. Peczeniuk*, [w:] *A. Marek* (red.), *Kradzież i paserstwo mienia prywatnego*, Warszawa 1985, s. 221 i n.; *A. Marek, E. Pływaczewski*, Professional Crime: Is it a Problem for a Socialist Society? (referat przedstawiony na X Kongresie Międzynarodowego Stowarzyszenia Kryminologii (Hamburg, 4 – 9 września 1988); *A. Marek, E. Pływaczewski*, Ustawowy model zwalczania przestępczości zawodowej w Polsce, *PiP* 1988, Nr 11, s. 97 i n.; *tychże*, Jeszcze o zwalczaniu przestępczości zawodowej, *PiP* 1989, Nr 4, s. 112 i n.; *tychże*, Jak traktować zawodowych przestępców, *Wok.* 1990, Nr 33, s. 8; *E. Pływaczewski*, *Pranie brudnych pieniędzy* (Możliwości przeciwdziałania z uwzględnieniem roli systemu bankowego), Toruń 1993, s.186.

⁸ *P. Hofmański* (red.), *Z problematyki prawa karnego*, Białystok 199, s. 262.

kład Prawa Karnego (kierowany przez profesora *Piotra Hofmańskiego*), Zakład Postępowania Karnego (kierowany przez profesora *Piotra Kruszyńskiego*⁹) oraz powołany w 1994 r. Zakład Kryminologii i Problematyki Przystępczości Zorganizowanej (kierowany przez profesora *Emila W. Pływaczewskiego*). Zasadniczo opracowania zamieszczone we wspomnianym tomie koncentrowały się wokół projektowanej reformy prawa karnego w związku z toczącą się dyskusją nad opublikowanymi projektami ustaw karnych. Tylko niektóre z artykułów nawiązywały do rozwiązań prawnych przyjętych w innych krajach, które mogły i mogą nadal być wzorem do naśladowania.

W kontekście pierwszych badań kryminologicznych nad bezpieczeństwem, zwłaszcza w aspektach związanych z przestępczością zorganizowaną, zainicjowanych w związku z utworzeniem na Wydziale Prawa w Białymstoku wspomnianego wyżej Zakładu Kryminologii i Problematyki Przystępczości Zorganizowanej, nie sposób w tym miejscu pominąć szczególnie istotnego wydarzenia naukowego o charakterze międzynarodowym. Otóż na kanwie mających swoją długą historię karnistycznych kontaktów polsko-niemieckich w 1995 r. Zakład Prawa Karnego i Zakład Kryminologii i Problematyki Przystępczości Zorganizowanej zorganizowały największe, z dotychczas zorganizowanych w Polsce¹⁰, Niemiecko-Polskie Kolokwium Prawa Karnego pod hasłem: „Prawo karne i proces karny wobec nowych form i technik przestępczości”¹¹, którego uczestnicy obradowali w Białymstoku i Rajgrodzie¹², z udziałem czołowych przedstawicieli nauki prawa karnego i kryminologii obu krajów. Dokonując podsumowania obrad jeden z najwybitniejszych przedstawicieli niemieckiej dogmatyki prawa karnego, profesor *Claus Roxin* z Uniwersytetu w Monachium powiedział, że była to „(...) jedna z najbardziej treściwych konferencji, w jakiej kiedykolwiek miałem okazję brać udział. W przeciągu pięciu dni byliśmy świadkami 19 referatów i 11 dyskusji; i w żadnym z nich

⁹ Zastąpił go później na tym stanowisku profesor *Andrzej Bulsiewicz* z Katedry Postępowania Karnego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

¹⁰ Pierwszą inicjatywą o takim charakterze w nowej formacji ustrojowej było Sympozjum zorganizowane w 1990 r. przez środowisko karnistów wrocławskich (Instytut Prawa Karnego i Kryminologii Uniwersytetu Wrocławskiego) pod egidą profesora *Tomasza Kaczmarka*. Zob. *T. Kaczmarek* (red.), *Teoretyczne problemy odpowiedzialności karnej w polskim oraz niemieckim prawie karnym*. Materiały Polsko-Niemieckiego Sympozjum Prawa Karnego, Radków – maj 1990, Wrocław 1990, s. 151.

¹¹ Koordynowane przez profesorów *P. Hofmańskiego* i *E.W. Pływaczewskiego* we współpracy z profesorem *Hansem Joachimem Hirschem* (1929–2011), reprezentującym wówczas dwa ośrodki akademickie: Uniwersytety w Kolonii i w Halle.

¹² Opracowania przygotowane na kanwie wygłoszonych referatów zostały opublikowane w dwóch wersjach językowych: *P. Hofmański, H.J. Hirsch, E.W. Pływaczewski, C. Roxin* (red.), *Neue Erscheinungsformen der Kriminalität in ihrer Auswirkung auf das Straf- und Strafprozeßrecht*, Białystok 1996 oraz *P. Hofmański, H.J. Hirsch, E.W. Pływaczewski, C. Roxin* (red.), *Prawo karne i proces karny wobec nowych form i technik przestępczości*, Białystok 1997, s. 527.

nie chodziło o ograniczone problemy specjalne, lecz prawie zawsze o podstawowe problemy aktualnej przestępczości i jej zwalczania”¹³.

Wychodząc naprzeciw współczesnym problemom prawa karnego i kryminologii białostocki ośrodek kryminologiczny wydaje serię wydawniczą zatytułowaną „Aktualne problemy prawa karnego i kryminologii. Current Problems of the Penal Law and Criminology. Aktuelle Probleme des Strafrechts und der Kriminologie”, jest ona kontynuacją wspomnianej wyżej pozycji „Z problematyki prawa karnego”¹⁴. Obecnie trwają prace wydawnicze nad siódmym już tomem „Current Problems”¹⁵.

Białostocka Szkoła Kryminologii zrealizowała z powodzeniem wiele projektów badawczych. Wypada wymienić je choćby z nazwy, zaznaczając, że pokłosiem każdego z nich było wiele opracowań o charakterze monograficznym i przyczynkarskim. W trakcie realizacji projektów organizowano także wiele konferencji i sympozjów naukowych, gdzie prezentowano efekty zadań badawczych. Zrealizowane projekty to m.in.:

1. Rozwiązania prawne i organizacyjno-techniczne w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej oraz terroryzmu ze szczególnym uwzględnieniem problematyki dowodów procesowych oraz instytucji świadka koronnego¹⁶;
2. Monitoring, identyfikacja i przeciwdziałanie zagrożeniom bezpieczeństwa obywateli¹⁷;

¹³ C. Roxin, Synteza z niemieckiego punktu widzenia, [w:] P. Hofmański, H.J. Hirsch, E.W. Pływaczewski, C. Roxin (red.), *Prawo karne i proces karny...*, s. 497.

¹⁴ P. Hofmański (red.), *Z problematyki prawa karnego*, Białystok 1994, s. 262.

¹⁵ Wcześniejsze pozycje to: E.W. Pływaczewski (red.), *Aktualne problemy prawa karnego i kryminologii. Current Problems of the Penal Law and Criminology. Aktuelle Probleme des Strafrechts und der Kriminologie*, Białystok 1998, s. 622; E.W. Pływaczewski (red.), *Aktualne problemy prawa karnego i kryminologii. Current Problems of the Penal Law and Criminology. Aktuelle Probleme des Strafrechts und der Kriminologie*, Białystok 2005, s. 468; E.W. Pływaczewski (red.), *Current Problems of the Penal Law and Criminology. Aktuelle Probleme des Strafrechts und der Kriminologie*, Białystok 2009, s. 772; E.W. Pływaczewski (red.), *Current Problems of the Penal Law and Criminology. Aktuelle Probleme des Strafrechts und der Kriminologie*, vol. 5, Warszawa 2012, s. 846; E.W. Pływaczewski (red.), *Aktualne problemy prawa karnego i kryminologii. Aktuelle Probleme des Strafrechts und der Kriminologie. Current Problems of the Penal Law and Criminology*, Warszawa 2014, s. 812. Obecnie finalizowane są prace nad monografią: E.W. Pływaczewski, *Bezpieczeństwo obywateli – prawa człowieka – zrównoważony rozwój. Kierunki interdyscyplinarnych badań kryminologicznych nad bezpieczeństwem wewnętrznym i przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu*, Białystok 2016. W monografii tej szeroko zaprezentowane będą m.in. osiągnięcia Białostockiej Szkoły Kryminologii.

¹⁶ Projekt Badawczy Zamawiany zrealizowany w latach 2003–2006, kierownikiem grantu był prof. zw. dr hab. Emil W. Pływaczewski.

¹⁷ Projekt Badawczy Zamawiany zrealizowany w latach 2007–2010, kierownikiem grantu był prof. zw. dr hab. Emil W. Pływaczewski.

3. Prawne i kryminologiczne aspekty wdrożenia i stosowania nowoczesnych technologii służących ochronie bezpieczeństwa wewnętrznego¹⁸;
4. Przypadek przedmiotów i korzyści pochodzących z przestępstwa¹⁹;
5. Nowoczesne technologie dla/w procesie karnym i ich wykorzystanie – aspekty techniczne, kryminalistyczne, kryminologiczne i prawne²⁰;
6. Opracowanie systemu wykrywania zagrożeń bezpieczeństwa osób niewidomych i słabowidzących ze szczególnym uwzględnieniem ruchu drogowego. Aspekty prawno-kryminologiczne i technologiczne²¹.

Ostatnia inicjatywa badawcza to wystąpienie do Narodowego Centrum Nauki w konkursie OPUS z wnioskiem badawczym: „Kierunki zmian w szeroko rozumianym prawie karnym a efektywność zapobiegania, ścigania i karania sprawców z obszaru przestępczości gospodarczej”.

Ponadto pracownicy Zakładu Prawa Karnego i Kryminologii uczestniczyli w wielu projektach realizowanych w Polsce i za granicą. Jednymi z ostatnich były projekty badawcze prowadzone na Uniwersytecie w Osnabrück pod kierunkiem Prof. Dr. iur. *Arndta Sinna*. Projekty owe dotyczą niezmiennie ważnych i aktualnych zagadnień w obszarze rozwiązywania konfliktów jurysdykcji w Unii Europejskiej²² oraz fałszowania leków²³.

Projekty realizowane przez pracowników Zakładu Prawa Karnego i Kryminologii są przykładem działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa obywateli. Postawione cele są istotne, zarówno dla państwa polskiego, jak i dla bezpieczeństwa ogółouropejskiego. Warto podkreślić, że na podstawie polskich doświadczeń badawczo-wdrożeniowych powstała inicjatywa powołania Europejskiej Platformy Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Możliwość do wspólnych działań stwarza m.in. 7. Program Ramowy Unii Europejskiej, w który włączono nowy priorytet „Bezpieczeństwo”²⁴.

¹⁸ Projekt Badawczy Zamawiany zrealizowany w latach 2009–2011, kierownikiem grantu był dr hab. *Wojciech Filipkowski*, prof. UwB.

¹⁹ Projekt Badawczy zrealizowany ze środków NCN w latach 2008–2011, kierownikiem grantu była dr hab. *Ewa M. Guzik-Makaruk*, prof. UwB.

²⁰ Projekt Badawczy zrealizowany ze środków NCBiR w latach 2011–2014, kierownikiem grantu był prof. zw. dr hab. *Emil W. Pływaczewski*.

²¹ Projekt Badawczy zrealizowany ze środków NCBiR w latach 2011–2014, kierownikiem grantu była dr hab. *Ewa M. Guzik-Makaruk*, prof. UwB.

²² *Jurisdiktionskonflikte bei grenzüberschreitender Kriminalität – ein Rechtsvergleich zum Internationalen Strafrecht*. Projekt realizowany w latach 2009–2011. Wykonawcą w projekcie była dr hab. *Ewa M. Guzik-Makaruk*, prof. UwB.

²³ *Auswirkungen der Liberalisierung des Internet-handels in Europa auf den Phänomenbereich der Arzneimittelkriminalität (ALPhA)*. Projekt realizowany jest w latach 2014–2017. Wykonawcą w projekcie jest dr hab. *Ewa M. Guzik-Makaruk*, prof. UwB.

²⁴ Inauguracja 7. Programu Ramowego w Polsce miała miejsce na: Conference Launching: 7th Framework Programme in Poland, 16–17 November 2006, Warsaw. W konferencji tej wzięło udział około 1200 uczestników z kraju i zagranicy. Profesorowi *E.W. Pływaczewskiemu* powierzono na tej konferencji przewodnictwo w sesji pt. „Security and Space”. Zob. także European

Współpraca na płaszczyźnie międzynarodowej stwarza szansę na wymianę doświadczeń i skonkretyzowanie oczekiwań ludzi nauki zajmujących się problemami technologicznymi z teoretykami i praktykami prawa na rzecz wszystkich krajów zjednoczonej Europy i jej partnerów. Pozwala to także na wymianę najnowszych technologii oraz rozpoczęcie wspólnej pracy nad tworzeniem nowych projektów, których efekty byłyby wykorzystywane w całej Unii Europejskiej²⁵.

Przedstawiciele Białostockiej Szkoły Kryminologicznej współtworzyli tak ważne inicjatywy jak Polska Platforma Bezpieczeństwa Wewnętrznego²⁶ oraz Europejski Instytut Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

Polska Platforma Bezpieczeństwa Wewnętrznego powstała w 2005 r. jako instytucja stawiająca sobie za cel tworzenie nowoczesnych narzędzi technologicznych, które będą istotnym wsparciem dla służb i instytucji odpowiedzialnych za porządek prawny i bezpieczeństwo obywateli. Zajmuje się ona także przygotowaniem odpowiedniego instrumentarium prawnego, kryminologicznego i kryminalistycznego, czego przykładem być może wkład legislacyjny PPBW w opracowanie ustawy o świadku koronnym oraz projekt ustawy o czynnościach operacyjno-rozpoznawczych²⁷.

Słowo platforma przyjmuje w tym przypadku znaczenie płaszczyzny, na której odbywa się wspólne realizowanie projektów, gdzie doświadczenie i praktyka idą w parze z nowoczesnością. PPBW prowadzi szereg prac naukowo-badawczych, realizowanych przez przedstawicieli świata nauki i organów ścigania zrzeszonych w konsorcja. W jej skład wchodzi państwowe uczelnie wyższe: Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, Uniwersytet w Białymstoku, Politechnika Gdańska, Politechnika Poznańska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Wojskowa Akademia

Commission – Directorate General for Research, Commission Proposal for The 7th Research Framework Programme, Luxembourg 2005.

²⁵ Zob. więcej: E.W. Pływaczewski, K. Laskowska, G.B. Szczygieł, W. Filipkowski, E.M. Guzik-Makaruk, E. Zatyka, Polskie kierunki badań kryminologicznych nad bezpieczeństwem obywateli, Prok. i Pr. 2010, Nr 1–2, s. 201; E. Jurgielewicz, M. Perkowska, Kierunki badań prawnokarnych i kryminologicznych prowadzonych w Zakładzie Prawa Karnego i Kryminologii Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, [w:] I. Sepiolo (red.), Interdyscyplinarność badań w naukach penalnych, Warszawa 2012, s. 423–238.

²⁶ Więcej o Platformie, zob. E.W. Pływaczewski, Z. Rau, Security Studies in Poland (with the Project entitled „Monitoring, identification, and counteracting threats to the security of citizens”), [w:] E.W. Pływaczewski (red.), Current Problems of the Penal Law and Criminology. Aktuelle Probleme des Strafrechts und der Kriminologie, Białystok 2009, s. 445 i n.; E.W. Pływaczewski, E.M. Guzik-Makaruk, Polish Platform for Homeland Security and its place in the research on security in Poland, [w:] J. Dworzecki (red.), Selected aspects of internal security, New York 2015, s. 219–234.

²⁷ Szeroko na ten temat – zob. L. Paprzycki, Z. Rau (red.), Praktyczne elementy zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu, Warszawa 2009.

Techniczna oraz Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe afiliowane przy Instytucie Chemii Bioorganicznej PAN, jak również polska Policja i Straż Graniczna²⁸.

Działania podejmowane przez Polską Platformę Bezpieczeństwa Wewnętrznego można podzielić na trzy etapy. Pierwszy z nich dotyczy zapoznania się z potrzebami wymiaru spraw wewnętrznych, prokuratury oraz wymiaru sprawiedliwości w zakresie nowoczesnych technologii, które zwiększą efektywność i skuteczność służb, prokuratury i sądownictwa. Kolejny etap polega na wykorzystaniu bazy naukowo-badawczej do stworzenia odpowiednich prototypów, będących efektem poszczególnych badań. Ostatnią fazę prac PPBW stanowi poszukiwanie partnerów do współpracy wśród przedsiębiorców, którzy byłiby w stanie wyprodukować określoną liczbę produktów i wprowadzić je do sektora gospodarczego.

Wieloletnie prace poświęcone tworzeniu nowoczesnych narzędzi technologicznych oraz duże doświadczenie z zakresu komercjalizacji badań naukowych powodują, że środowisko związane z PPBW jest jednym z liderów w działaniach zmierzających do znalezienia wspólnego mianownika dla nauki i biznesu. Znaczne zainteresowanie efektami podjętych prac pozwala na to, aby z ostrożnym optymizmem spoglądać na przyszłe wprowadzanie konkretnych produktów na rynek polski i europejski. Działalność i osiągnięcia Polskiej Platformy Bezpieczeństwa Wewnętrznego PPBW były wielokrotnie przedmiotem prezentacji na forum międzynarodowym²⁹.

Wymiernym efektem działalności PPBW jest także powołanie do życia Europejskiego Instytutu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (EIBW). Jest to niezwykle ważna inicjatywa, będąca wizytówką Polski w kontaktach o charakterze międzynarodowym w zakresie badań nad bezpieczeństwem.

²⁸ Bliżej *E.W. Pływaczewski*, Z. Rau, *The Polish Platform for Homeland Security – a Pioneer Initiative for Up-to-date Security in the European Union*, [w:] *E.W. Pływaczewski* (red.), *Current Problems of the Penal Law and Criminology. Aktuelle Probleme des Strafrechts und der Kriminologie*, Białystok 2009, s. 445 i n.

²⁹ W szczególności – *The International Seminar of the European Commission on “The EU Policies on Security and Combating Serious Crime”*, Brussels, Belgium 21st–22nd September 2005; 3rd European Security Research Conference CNI – Paris La Defense (France), 29–30 September 2008, zob. bliżej *E.W. Pływaczewski*, *Sprawozdanie z II Europejskiej Konferencji nt. badań nad bezpieczeństwem* (Paryż, 29–30 września 2008 r.), *Prok. i Pr.* 2009, Nr 6; XII Kongres Organizacji Narodów Zjednoczonych (Salwador, Brazylia, 12–19.4.2010 r.; zob. bliżej *E.W. Pływaczewski*, *Zapobieganie przestępczości i sprawiedliwość karna*. XII Kongres Organizacji Narodów Zjednoczonych (Salwador, Brazylia, 12–19.4.2010 r.), *PiP* 2010, Nr 10, s. 133 i n. Szerzej na temat tego Kongresu – zob. *E.W. Pływaczewski*, *Współczesne tendencje przestępczości i kierunki jej przeciwdziałania z perspektywy XII. Kongresu ONZ*, [w:] *A. Michalska-Warias, I. Nowikowski, J. Piórkowska-Flieger* (red.), *Teoretyczne i praktyczne problemy współczesnego prawa karnego*. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Bojarskiemu, Lublin 2011, s. 781 i n.; *Security Research Conference, Warsaw – Hilton Hotel*, 19–21 September 2011; XVI Światowy Kongres Kryminologii (Kobe, 5–9.8.2011 r.), zob. bliżej *E.W. Pływaczewski*, XVI Światowy Kongres Kryminologii (Kobe, 5–9.8.2011 r.), *PiP* 2012, Nr 4, s. 128–130.

W dniu 13.2.2014 r. została podpisana deklaracja powołująca do życia EIBW, który ma swoją siedzibę w Gdańskim Parku Naukowo-Technologicznym im. Profesora Hilarego Koprowskiego. Został on powołany w formie otwartego klastra, który zrzesza przede wszystkim podmioty gospodarcze zainteresowane rozwojem technologii w obszarze bezpieczeństwa, ale także instytucje badawcze, instytuty, podmioty sektora publicznego oraz instytucje otoczenia biznesu. Koordynatorem Klastra została spółka PPBW, która od początku swojej działalności aktywnie angażuje się w działalność B+R mając doświadczenie w realizacji wielu projektów badawczych i wdrożeniowych³⁰.

EIBW koncentruje się i specjalizuje w obszarze szeroko rozumianego bezpieczeństwa i porządku publicznego. Kluczowe dla instytutu tematy to: terroryzm, cyberterroryzm, przestępczość zorganizowana, bezpieczeństwo państwa, bezpieczeństwo obywateli, bezpieczeństwo telekomunikacyjne, funkcjonowanie organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości, kryminologia, kryminalistyka, *business intelligence* oraz *open source intelligence*. Działania EIBW nakierowane są głównie na wspomaganie nowoczesnymi technologiami organów ścigania, głównie Policji i Straży Granicznej oraz wymiaru sprawiedliwości, jak i innych podmiotów zajmujących się bezpieczeństwem i porządkiem wewnętrznym. Powyższe przedsięwzięcia mają na celu, z jednej strony, wsparcie efektywnego wykrywania i zwalczania przestępczości, z drugiej natomiast wspomaganie działań związanych z ochroną i zapobieganiem skutkom przestępstw. Głównym celem działalności Instytutu jest stworzenie platformy współpracy i wymiany informacji pomiędzy przedstawicielami sektora publicznego i prywatnego, prowadzenie badań naukowych i rozwojowych oraz wspieranie wiedzą ekspercką przedstawicieli tego sektora.

W skład EIBW wchodzi przedstawiciele zajmujący się szeroko rozumianym bezpieczeństwem wewnętrznym. Tworzą oni powiązanie będące efektywnym połączeniem uczelni wyższych, jednostek naukowo-badawczych, organizacji z sektora NGO, instytucji otoczenia biznesu oraz przedsiębiorców. Działalność EIBW ma na celu prowadzenie badań na rzecz bezpieczeństwa wewnętrznego, a także budowanie i promowanie gospodarki opartej na wiedzy.

Wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu rynku EIBW tworzy płaszczyznę dla efektywnej współpracy i tworzenia powiązań pomiędzy środowiskiem biznesu, nauki i samorządu. Tworzy mechanizmy transferu wiedzy na temat innowacyjnych rozwiązań pomiędzy jednostkami badawczo-rozwojowymi a przedsiębiorcami, umacniając jednocześnie zależności pomiędzy pracami jednostek B+R z praktyką gospodarczą.

Białostocki ośrodek kryminologiczny jest także współtwórcą inicjatywy znanej jako „Forum Naukowe: Podlasie – Warmia i Mazury”, które w 2012 r. zmieniło nazwę na Sieć Naukową – „Polska sieć badawcza – Badania naukowe i prace rozwojowe na rzecz bezpieczeństwa państwa i obywateli”. Jest to pewnego rodzaju międzyuczelniane partnerstwo, w ramach którego współpracują trzy jednostki naukowe, prężnie działające na wschodzie Polski: Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, Wydział

³⁰ Zob. więcej na temat EIBW: www.eibw.org.

Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz Wydział Administracji Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie.

Istotną częścią realizowanych badań jest także unikatowe w polskiej skali „Forum Naukowo-Prawne i medyczne aspekty zdrowia człowieka”, będące „pomostem” pomiędzy prawem a medycyną. W ramach Forum 8.11.2014 r. odbyło się uroczyste podpisanie umowy międzynarodowej Sieci Naukowej pod nazwą „Badania naukowe i prace rozwojowe na rzecz rozwiązywania prawnych i medycznych problemów zdrowia człowieka” – partnerami tej Sieci są: Królewski Uniwersytet w Cambridge (*Royal University of Cambridge*, Wielka Brytania), Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku (lider sieci), Uniwersytet Medyczny w Białymstoku oraz Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach³¹.

Nie sposób wymienić wszystkich inicjatyw podejmowanych przez pracowników Katedry Prawa Karnego na Wydziale Prawa UwB wskazujących na ogromne zaangażowanie w rozwój kryminologii w Polsce. Na ogromne podkreślenie zasługuje jednak fakt, że w działaniach tych uczestniczą młodzi naukowcy, którzy mogą czerpać z doświadczenia starszego pokolenia karnistów i kryminologów. W zasadzie śmiało można powiedzieć, że młodzi kryminolodzy włączani są w każde przedsięwzięcie naukowo-badawcze, które jest udziałem Białostockiej Szkoły Kryminologii.

W tym miejscu pragniemy podziękować Naszemu Przyjacielowi, Panu Profesorowi *Lechowi Paprzyckiemu*, który zgodził się zrecenzować prace młodych kryminologów opublikowane w niniejszym tomie. Jego cenne rady i wskazówki na pewno przyczyniły się do podniesienia merytorycznego poziomu przygotowanej monografii, która w założeniu będzie stanowić cykliczne przedsięwzięcie.

Emil W. Pływaczewski

Ewa M. Guzik-Makaruk

Zakład Prawa Karnego i Kryminologii

Katedra Prawa Karnego

Wydział Prawa, Uniwersytet w Białymstoku

³¹ Zob. więcej: *E. Jurgielewicz-Delegacz, E.M. Truskolaska*, Międzynarodowa konferencja nt. „Prawne, kryminologiczne i medyczne aspekty wykluczenia społecznego” (11–14 maja 2015 r., Supraśl), *Prok. i Pr.* 2016, Nr 4, s. 175–184.